

מחרדים

כ"ח סיון - י"א תמוז תשפ"ו | חולין ע"ד - ג"ז | שנה חציש עשרה

ת"ר ושנתם שיהיו דברי תורה מחודדים בפך (קידושין ל.)

מערכת: 073-249-0403
m@sda.co.il

לנ"ג
הגה"ח ר' פינחס רוזנבוים זצ"ל
נלב"ע כ"ו ניסן תשע"ז

גליז
462-463

חולין דף מ"ד. יום שב"ק פרשת קורח - כ"ח סיון תשפ"ו

דף מ"ד - ע"א

מקום שחיטה בוושט - למעלה: עד כדי תפיסת יד (3 או 4 אצבעות מקצה העליון). למטה: עד כדי שישעיר. ורב שאמר טפח בוושט סמוך לכרס - זה כרס פנימי ואם כן אינו מקום שחיטה? יש לתרץ: א. צריך לומר בדברי רב: טפח בכרס סמוך לוושט זה כרס הפנימי. ב. דיבר רק בשור שהוא גדול.

תורבץ הוושט שניטל מלחי: ניטל רק מקצתו - כשר. נפרק רובו בכמה מקומות (כמו הניטל בכח) - פסול. נקלף רובו בנחת - כשר. ניטל רק הלחי התחתון ונשארו הסימנים מחוברים בבשר - שנינו במשנה כשר.

דף מ"ד - ע"ב

פסוקת הגרגרת: שנינו במשנה: פסוקת הגרגרת טריפה - הוא ברובה. וביאר רב גדר רובה: - רוב עובי, וי"א: רוב חלל.

מעשה שבאה לרב פסוקת הגרגרת - ובדק ברוב עובי, אמרו לו רב כהנא ורב אסי: לימדתנו רבינו ברוב חלל, שלח רב הקנה לרבה בר בר חנה, בדק ברוב חלל והכשיר, וקנה מבשרה בשווי 13 סלעי מדינה. ואף ששנינו חכם שטימא אין חבירו רשאי לטהר, אסר אין חבירו רשאי להתיר? כאן לא אסר רב בפירושו. ואינו נחשב כהורה בה חכם - שהוא רק בדין התלוי בסברא.

הדן דין: יזכה וחייב, טימא וטיהר, אסר והתיר, וכן **עדים שהעידו** - בעצם הדין רשאים לקנות ממה שהתירו, אבל אמרו חכמים הרחק מהכיעור ומהדומה לו שלא יאמרו הבריות שמכר לו בזול ושייך חשש זה רק בדבר הנמכר לפי הערכה. אבל רבה בר בר חנה כיון שקנה על פי משקל לא שייך לחשוש. רבה התיר בהמה שנשאל אם היא טריפה וקנה בשרה - אמרה לו אשתו (בת רב חסדא) שאביה נמנע מפני החשד לקנות מבשר בכור שהתירו לשוואט משום מום שבו, והשיב רבה שרק בבכור שנמכר בהערכה שייך חשד, ולא בבשר שנמכר לפי משקל, ואף על פי שנתנו לו מהבשר המובחר מכל מקום אין חשד שהרי נתנו לו תמיד מבשר המובחר.

אמר רב חסדא: איזה תלמיד חכם? הרואה טריפה לעצמו.

איזהו שונא מתנות יחיה? הרואה טריפה לעצמו.

הקורא ושונה ורואה טריפה לעצמו ושימש תלמידי חכמים - עליו הכתוב אומר 'יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך'. **לרב זביד:** זוכה ונוחל העולם הזה והעולם הבא, 'אשריך' - בעולם הזה 'וטוב לך' - לעולם הבא.

שונא מתנות יחיה: רבי אלעזר - לא היה מקבל מתנות שנשלחו לו מבית הנשיא, וגם אם הזמינו אותו לסעוד לא הלך, באומרו לנשיא: וכי אינך רוצה שאחיה? כנאמר 'ושונא מתנות יחיה'. **רבי זירא** - לא קיבל מתנות, אבל אם הזמינו אותו לסעוד הלך - שאמר שאין זה מתנה, רק הנאה היא להם שמתכבדים בו.

חולין דף מ"ה. יום א' פרשת חוקת - כ"ט סיון תשפ"ו

דף מ"ה - ע"א

גרגרת: ניקבה כנפה: בבהמה, אם אין בנקבים חיסרון - מצטרפים הנקבים לרוב לאוסרה, יש בהם חיסרון - מצטרפים לאיסור. בעוף - חותך סביב הנקבים ומקפלו ומניחו על פי הקנה אם חופה את רוב הקנה - טריפה, ואם אין הרצועה מכסה רוב חלל פי הקנה - כשירה, סימן לדבר 'נפה' - שמוותחים הרשת על פי המסגרת העגולה.

ניטלה רצועה שהרוחב פחות מאיסר - מצטרף האורך להשלים לאיסר.

נפחתה כדלת - אם נכנס איסר לרחבה טריפה.

נסדקה - לרב: אם נשאר בה חוליה אחת למעלה ואחת למטה - כשירה. **לרבי יוחנן:** די שישאר משהו למעלה ומשהו למטה.

מקום שחיטה בקנה - כל הצוואר כשר לשחיטה, מטבעת הגדולה עד כנפי ריאה התחתונה - והוא אונא התחתונה כשתלוי הבהמה על רגליה האחוריות, שהיא עליונה כאשר אוחזים בקנה והריאה תלוי למטה. וזה כל מה שנמתח מהקנה לצוואר כשפושטת צווארה ורועה, אבל אם ינסה אדם יותר משיעור זה ושחט שם - פסולה. ואיבעיא מה הדין באנסה עצמה יותר ושחטו שם? ונשאר בתיקו.

ניקב הקנה למטה מהחזה - גידון כריאה, ונטרף בנקב.

חזה לכהנים בקרבן שלמים - הרואה את הקרקע למטה עד הצוואר, ולמעלה עד הכרס, וחותר שתי צלעות משתי דפנות אחת מאחן ואחת מאכאן.

דף מ"ה - ע"ב

שנינו במשנה: ניקב קרום של מוח טריפה - י"א: גם אם ניקב קרום העליון לבד, וי"א: דווקא אם ניקב גם התחתון, וכמו כן יש בביצים שתי קרומים ויותר ניכר הקרום הפנימי בבירור.

כל מה שבחלל גולגולות - גידון כמוח (כל שהוא), **התחיל למשוך** - גידון כחוט השדרה (ברוב). וכמו שנה גרעיני פול יש על פי הקדרה [וכן בעוף - כמו שבדק רבי ירמיה], מהם ולפנים - כלפנים, מהם ולחוץ - כלחוץ, וכנגד הפולים - אמר רבי יהושע בן לוי שאינו יודע, ומסתבר שדינו כלפנים.

שנינו במשנה: ניקב הלב לבית חללו טריפה - והסתפק רבי זירא האם גם לבית חלל קטן, או

דווקא לבית חלל גדול? ואין לפשוט ממה שנינו שלדעת רבי שמעון אין נקב בריאה מטריף עד שתנקב לבית הסמפונות, ופירש רב שהוא סמפון גדול, ואם כן גם כאן בית חללו הוא גדול - שהרי רק שם שאמר בית הסמפונות הוא היכן שנשפכים כל הסמפונות, אבל כאן נאמר סתם 'בית חללו' ואפשר גם שהכוונה לחלל קטן.

שלושה קנים יש ללב - לרב נחמן: הפורש לריאה - דינו כריאה שנטרף בנקב משהו, הפורש לכבד - דינו ככבד שנטרף רק אם ניטל כולו. **למר בר חייה:** הפורש לריאה - דינו ככבד, הפורש לכבד - דינו כריאה. **לרב נחמן ומר בר חייה:** הפורש ללב (והוא חלב שעל גבי דופני ריאה) - לרב: נטרף במשהו, לשמואל: ברובו, והוסיף, שאם אמר רב כך לא ידע בטריפות כלום.

טריפות בחוט השדרה - לרבי: נפסק ברובו, **לרבי יעקב:** גם ניקב, 'הלכה' - לרבי: כרבי יעקב, **לרב הונא:** אין הלכה כרבי יעקב.

רובו של חוט השדרה - י"א: רוב עורו, והמוח לא מעלה ולא מוריד. וי"א: רוב מוחו וכל שכן רוב עורו.

חוט השדרה: אם נעשה המוח בתוכו צלול שנשפך כקיתון - פסול. אם אינו יכול לעמוד - פסול. אינו יכול לעמוד מפני כבדו - איבעיא? ונשאר תיקו (ולחומר. רש"י).

אם נתרסקו מקצת המוח מאיליו - כשר. ומה ששנינו בהמה שנמזמז מוחה טריפה - יש לגרוס 'תמסמס'. ומה שאמר לוי על אחד שהוכה בראשו במרחץ 'נתמזמז מוחו' לא משום שאינו חי, רק שאינו מוליד.

חולין דף מ"ו. יום ב' פרשת חוקת - (אדר"ח) ל' סיון תשפ"ו

דף מ"ו - ע"א

טריפות חוט השדרה - אמר שמואל: עד בין הפרשות, עד אחת (בין הפרשות הראשון) - טריפה, שלישית - כשרה, שניה - איני יודע. הסתפקו. א. האם עד ועד בכלל או עד ולא עד בכלל? ב. אם תאמר עד ולא עד בכלל - מה דין פי פרשה? ג. אם תאמר עד ועד בכלל - מה דין פרשה עצמה?

טריפות חוט השדרה בעוף - לרבי ינאי: עד למטה מהכנפיים. **לרבי לקיש:** עד בין הכנפיים.

כבד: שנינו במשנה: ניטל הכבד ולא נשאר ממנו כלום - טריפה, ושנינו רק **בנשאר ממנו כזית?** ומתוך הגמרא: משהו - כרבי חייה שהיה זורק הכבד ולא החשיבו, כזית - כרבי שמעון בר רבי שהחשיב הכבד ואכל בטיכול ולשיטתו צריך שישאר כזית, (יש מהלך אחר ברש"י) וסימנך: עשירים מקמצים.

שיור כזית בכבד - לרבי זירא: במקום מרה, **לרב אדא בר אבהו:** במקום שהיא חיה, ולכן אמר רב פפא שצריך כזית כאן וכזית כאן. הסתפקו: א. כזית מתלקט, ב. כרצועה, ג. מרודד.

נדלדלה ומעורה בטרפש - רבי זריקא שאל אם כשירה, ופשוט לו רב אמי שכשירה.

דף מ"ו - ע"ב

דברי רבא בריאה נקב בריאה - י"א: שהקרום העליון, וי"א: התחתון - וסימן: מלבוש דבורי שמונחת בו הריאה. ואמרו אם ניקב העליון לבד - כשירה, שהרי התחתון מגין, כמו שאמר רבא שריאה שנקלף ממנה קרום העליון כתמר אדום כשירה. ניקב התחתון לבד - נחלקו אם העליון מגין, 'להלכה' מגין וכשירה, כמו שאמר רב יוסף שאם שומעים רעש מריאה כשנפנפים אותה, אם יודעים מקור השמעת קול - מניחים שם נוצה או רוק או קש ובודקים אם יוצא אויר, ואם אין יודעים מקור השמעת קול - מניחים אותה בקערה מליאה במים פושרים (ולא בחם - שמצמקים הריאה, ולא בקר - שמקשים אותה), ומנפחים אותה, אם מתנענע המים - טריפה, ואם לא - כשירה שהרי ניקב רק התחתון.

ריאה שהאדימה - לרבא: מקצתה - כשירה, כולה - טריפה. **לרבינא:** אין הבדל, שאם מדמים לחבלה ואפסית דם של שאר שקצים ורמשים (שהחובל בהם בשבת פטור משום שחזור) אם כך תהא כשירה גם בכולה, ואם מדמים לשמונה שרצים (שהחובל בהם בשבת חייב משום שאין הדם חוזר) תהא טריפה גם במקצתה.

{**שיעור יבשות באוזן בכור להחשיבו מום - לחכמים:** אם ניקב ואינה מוציאה טיפת דם, **לרבי יוסי בן המשולם:** כדי שיהא נפרץ בציפורן}. **ריאה שיבשה מקצתה** - טריפה, השיעור: כדי שיהא נפרץ בציפורן גם לדעת חכמים בבכור - שנחלקו רק באוזן כיון ששולט האויר ויכול להירפא.

ריאה שיש עליה כמו קליפות - שחורות ובשאר צבעים, כשירה.

אין מדמים בועות שבריאה - כדי אם ניקבה קודם שחיטה או אחר כך.

שתי אונות של ריאה הסרוכות זו לזו שלא כסדר - אין להם בדיקה להכשיר. **כסדר** - כך דרך גדילתם וכשר.

חולין דף מ"ז. יום ג' פרשת חוקת - א' תמוז תשפ"ו

דף מ"ז - ע"א

שתי בועות בריאה הסמוכות זו לזו - אין להם בדיקה להכשיר. **אחת שנראה כשתים** - מנקב בקוץ, אם שופכות זו לזו - כשירה שאחת היא, ואם לא - טריפה שהרי הם שתיים.

חמש אונות יש בריאה - כשפני הבהמה כלפי אדם יש 3 מימין ועוד 2 משמאל. **לרבא:** אם חסירה או תרה או הוחלף - טריפה. **למרימר:** אם יתירה כשירה, ורק כשהיא בשורות האונות ולא בין שתי האונות. אבל אם יש אונה קטנה ביניהם ונמצא מבפנים ולא בחוץ כשירה, שזה מצוי בבהמות הרועות באגם.

ריאה הדומה לבקעת עץ * **טריפה**: נחלקו בבאור בקעת עץ, א. במראה * שהיא נפוחה, ב. במישוש * שנתקשה. ג. שאין לה יתדות אונות.

צבע הריאה: כחול * כשירה, שחור * טריפה, ששחור אדום הוא אלא שלקה. **אדום** * כשירה, מדריג נתן, שהביאו לפניו תינוק ששתי אחיו מתו מחמת לידה, וראה שהוא אדום, אמר לאמו שתמתין עד שיכלע בו דמו, המתינה ומלה אותו וחייה, וקראו לו 'נתן הבבלי' על שמו. **ירוק ככרי** * כשירה * מדרג נתן, שהביאו לפניו כנ"ל, ראה שהוא ירוק, אמר: אמר לאמו שתמתין עד שיפול בו דמו, המתינה ומלה אותו וחייה, וקראו לו 'נתן הבבלי' על שמו. **ירוקה** ככשות או ככירום או כביצה * טריפה.

ריאה שדומה לכבד * כשירה, דומה לבשר * טריפה, וסימנה: 'ובשר בשדה טרפה'.

אטום בריאה * קורע בסכין, אם יוצא מוגלה כשרה, ואם לא * בודק בנוצה וכדו' אם יוצא אויר כשירה, ואם לא * טריפה.

קרום שעלה מחמת מכה וסותם נקב הריאה - אינו קרום להכשיר.

ריאה שנשפך קציתו: כשירה אם הסמפונות קיימים, וכדי לבדוק זאת שופכים אותה לקערת חרס המצופה בעופרת, ואם אין נראה בה חוטים לבנים כשירה. ומה ששינוי שאם חסרה הריאה טריפה * הוא מבחוץ, ונצרך לרבי שמעון שמכשיר בנקב שאינו מגיע לבית הסמפונות שאם חסירה * טריפה.

ריאה שנימוקה וקרום שלה קיים * גם אם מקום הנמק מחוץ רביעית כשירה.

ניטלה הרהם * כשירה.

התליע כבד - היה מעשה בעסיא, והתירו סנהדרין ביבנה ברגל שליש.

חולין דף מ"ח. יום ד' פרשת חוקת * ב' תמוז תשפ"ו

דף מ"ח - ע"א

ריאה הדבוקה לדופן * **לרב נחמן**: חוששים רק אם העלה צמחים (באופן שאין סתימת הדופן מועיל כלהלן). **לאבימי**: חוששים לעולם, ומפרידים אותם בסכין חד ודק מאוד, אם יש ריעותא בדופן * תולים בדופן וכשירה, ואם לא * היא מחמת ריאה וטריפה אף שאין יוצא משם אויר. רב נחמיה בן רב יוסף בדק במים פושרים לראות אם ניקבה.

שתי אונות שנסרכו זו לזו * אין להם בדיקה. ויש שגרסו על זה (ולא על דין קודם) שרב נחמיה בן רב יוסף בדק בפושרים. והקשה רב אשי, שלפי גירסת הקודמת אכן אפשר לתלות בדופן, אבל בזה הרי ממה נפשך אחת מהאונות ניקבה ומה מועיל בדיקה?.

ריאה שניקבה וסותמה דופן * כשירה, ודווקא במקום הצר שגדילות הריאות והדופן ביחד במקום חיתוך האונות, ורק כשאחוז בבשר בין הצלעות.

ביאה בקנה: ניקב הגיד * פסול בקהל, שהרי הוא שותת. נסתם הנקב - כשר, מפני שהוא מוליך, וזה פסול שחוזר להכשיר. 'וזהו' למעט קרום שעלה מחמת מכה בריאה, אבל סתימת דופן מכשיר. אמנם אם חזר וניקב הדופן טריפה, אבל לא שייך לשאול שאם כך היה צריך לשנות בין הטריפות 'נקבות הדופן' - שלא זו סיבת הטריפות.

ריאה שהעלה צמחים * **לשמואל**: כשירה. [מה שאמרו מליאה מוגלה * טריפה, מלאה מים זכים * כשירה, הוא ככלה]. **רבי יוחנן**: אסרה - אבל כשבאו לשאול אותו שלח לרבי יהודה ברבי שמעון שהורה היתר משמו של רבי אלעזר ברבי שמעון.

דף מ"ח - ע"ב

מחט שנמצאה בריאה * **רבי יוחנן ורבי אלעזר ורבי חנינא**: הכשירו מפני שתולים שבאה דרך הסמפון, **רבי שמעון בן לקיש ורבי מני בר פטיש ורבי שמעון בן אליקים**: אסרו שחששו שמה באה דרך המעיין וניקבה הריאה. ולכולי עלמא חסירון מבפנים אינו חסירון, אבל במחט שנמצאה בסמפון הגדול לא רצו המטריפים להתיר, וגם לא לאסור - כיון שמסתבר שבא דרך הסמפון.

מחט שנמצאת בחתיכת ריאה * סבר רב אמי להכשיר, והקשו לו ממה ששינוי 'הריאה שניקבה או שחסרה', ובהכרח שחסרה הוא מבפנים שהרי מבחוץ הוא ניקבה, ונמנע מלהתיר. וכן היה כששלחו לרבי יצחק נפחא. שוב שלחו לרב אמי וטרפה, שגם המכשירים לא הכשירו אלא אם היה כל הריאה לפנייהם ובדקו שאין בה נקב.

סימפון שניקב אצל חבירו * טריפה. **סימפון שניקב אצל הריאה** - כשירה שסותם, ואין להקשות מהמעיים הסיובת את השומן שאם ניקב כנגד חבירו * חבירו מגין וכשרה, שאין אומרים בטריות זו דומה לזו, שהרי חותכה מכאן ומתה חותכה מכאן וחייה.

מחט עבה שנמצאה בכבד: בודקים אם היה קוף המחט לחוץ * טריפה, שהרי באה מבחוץ וניקבה בני מעיים, אם הוא לצד פנים * כשירה, שהרי באה דרך הסימפונות. מחט דקה שנמצאה בכבד - לעולם טריפה.

מחט שנמצאה בעובי בית הכסות: מצד אחד * כשירה, משני צדדים - טרפה, ואף על פי שקוף המחט לפנים, יש לחשוש שאוכלים ומשקים דחקו.

מחט שנמצאה בסימפון הגדול של הכבד * **לרב חונא בר רב אידי**: טריפה, **לרב אדא בר מניומי**: כשירה, ורבינא הכשיר, ופסק לקחת גלימת המטריף כדי לשלם נזק לבעל הבהמה.

חולין דף מ"ט. יום ה' פרשת חוקת * ג' תמוז תשפ"ו

דף מ"ט - ע"א

גרעין תמרה שנמצא במורה * כשירה, שכיון שאינו חד בא דרך הסימפונות, ואף על פי שכעת אינו יכול לצאת * נכנס בתנועות הבהמה. **גרעין זית שנמצא במורה** * טריפה (למטריפים בנמצא מחט), שהוא חד.

נקרא ריאה - **שמאירה את העיניים** * והוא על ידי סממנים, כמו שאמרו: אם נמכר האוזן בזוז נמכר ריאה שלו בארבע זוז משום תוספת הסממנים.

נקב בריאה במקום שמשמש הטבח * **לרב אדא בר נתן**: תולים במשמוש הקצב וכשירה, למר זוטרא בר רב מרי: אין תולים במשמוש הקצב, 'להלכה' תולים. וכמו שתולים אם בא זאב ונטל בני מעיים והחזיר נקוב.

תולעת שיצאה מהריאה * נחלקו אם אומרים שיצאה קודם שחיטה וטריפה, או לאחר שחיטה וכשרה, 'להלכה' כשירה.

שינוי במשנה: לרבי שמעון אין נקובת הריאה טריפה עד שתניקב לבית הסימפונות - והוא לסימפון גדול. 'להלכה' נחלקו אם הלכה כמותו, למסקנא אין הלכה כמותו.

חלב שעל גבי קיבה נהגו בו בהנים היתר - כרבי ישמעאל שאמר משום אבותיו (להלן ע"ב) וסימניך: ישמעאל כהנא מסייע כהני.

ברכת כהנים:

כ' תברכו את בני ישראל * ברכת כהנים לישראל, **ואני אברכם** * **לרבי ישמעאל**: ברכת הקדוש ברוך הוא לכהנים. **לרבי עקיבא**: ברכה לישראל מפי גבורה, שהקדוש ברוך הוא מסכים על ידי כהנים. ולדעתו ברכת כהנים עצמם נלמד הנאמר 'ואברכה מברכין', וזהו עוד סיוע של רבי ישמעאל הכהן לכהנים - שמעמיד ברכתם במקום ברכת ישראל.

[ו]את כל החלב אשר על הקרב * **לרבי ישמעאל**: לרבות חלב שעל גבי הדקין, **לרבי עקיבא**: לרבות חלב שעל גבי הקיבה. 'למסקנא' יש להחליף השיטות, שהרי שינוי סימני חלב האסור: **את החלב אשר על הקרב** * **לרבי שמעון**: כל חלב הדומה לזה המכסה הקרב שהוא 'קרום' ו'נקלף'. **רבי עקיבא**: מוסיף שהוא גם 'תותב'. [וכאן שינוי 'מה' ולכן מסתבר להפך הברייתא הקודמת]. ומה שאמרו (לעיל ע"א) שנהגו להתיר כרבי ישמעאל משום אבותיו - באמת הוא עצמו אינו סובר כך.

סתימת נקב בחלב: חלב טהור * לכולי עלמא סותם ומכשיר משום שמהודק על הבשר - ולכן גם בחיה שהחלב כשר מכל מקום רק חלב הטהור גם בבהמה מהודק ומכשיר לכולם, **חלב טמא** * **לרב**: אינו סותם, **לרב ששת**: סותם.

נקב הסתום בחלב טמא * הכשיר רבא שהרי הכשיר רב ששת, ואף על פי שרב החמיר, יש להקל שהרי התורה חסה על ממון ישראל. וטענו רב פפא שהרי הוא איסור דאורייתא ואין אפסר להקל משום שהתורה חסה על ממון ישראל.

משקין הנאסרים בגילוי: **א**: יש אסורים א. יין, ב. מים, ג. חלב. **ב**: כל המשקים מלבד * א. ציר, ב. חומץ, ג. שמן, ד. דבש. **ה**: מוריים. **ג**: **לרבי שמעון**: גם חמש אלו אסורים, והעיד שראה נחש ששתה ציר בצידן, אמרו לו: שוטה היה ואין מביאים ראיה מהשוטים.

בחיית דבש שנתגלה * **רבא**: היקל משום ששינוי שרק שלושה משקים נאסרים בגילוי, ואף שיש מחמירים הרי התורה חסה על ממון של ישראל. **לרב נחמן בר יצחק**: והלא רבי שמעון אוסר גם בדבש והיא סכנת נפשות ואין תקל משום שהתורה חסה על ממון ישראל? אמר לו רבא שישכים להתיר בציר, שהרי כמה חכמים נהגו שאם נתגלה להם משקים עירבו בציר שהוא שורף הארס. השיבו: שישכים לאסור בדבש, שהרי גם רבי שמעון בן אלעזר אוסר.

חלב העשוי ככובע אינו סותם * **י"א**: שהם חייט כרכשא, **וי"א**: שהוא טרפס הלב.

חולין דף נ' יום ו' פרשת חוקת * ד' תמוז תשפ"ו

דף נ' - ע"א

חלב חימצא ובר חימצא שעל הקיבה: אמר רב נחמן שאחד סותם ואחד אינו סותם, רבא: לא ידע איזה סותם ואיזה לא. **וי"א**: בר חימצא * סותם, חימצא - אינו סותם, וסימנה: יפה כח הבן מכח האב. וטענתו של רב נחמן להכשיר: כיון שבני ארץ ישראל אוכלים אותו כדלהלן, אם כן גם לבני בכל לפחות יתסומו כחלב טהור.

שתי לשונות מהו חלב בר חימצא שאכלו בני ארץ ישראל ולא בני בבל * **י"א**: שחלב שעל הקשת לכולי עלמא אסור, ונחלקו בחלב שעל היתר, אם נאכל כיון שאינו תותב או גם שאינו תותב אסור (שנחלקו לעיל דף מ"ט). **וי"א**: לכולי עלמא זה שהחלב על היתר מותר, ונחלקו בחלב שעל הקשת אם נחשב תותב או לא.

אמרו בשם רבי יוחנן: הלכה כרבן שמעון בן גמליאל בטרפה והלכה כרבי שמעון באבל * 'בטריפה' בבני מעיים שניקבו וליחה סותם כשירה * בליחת המעיין שיוצא בדחיקת הסכין. **באבל** * לעניין אבל שבא במצאע ימי אבליות: **לתנא קמא**: שלושה ימים ראשונים: בא ממקום קרוב - מונה עמהם, ממקום רחוק - מונה לעצמו, לאחר שלושה ימים: גם אם בא ממקום קרוב מונה לעצמו. **לרבי שמעון**: גם אם בא ביום השביעי ממקום קרוב מונה עמהם. והתפלל אחד התלמידים שיזכה לשמוע הדברים מפי רבי אבא, וכשעלה לארץ ישראל שאל, והשיב שאמר שאין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל, ולעניין אבל נחלקו אמוראים. **הברית הגמרא**: אין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל בטרפה, והלכה כרבי שמעון באבל, שהלכה כדברי המיקל באבל.

מקיפים בבני מעיים * להשוות הנקבים לדעת אם נעשה לאחר שחיטה ולהכשיר. רבא הקיף ובכל זאת לא דמו, בא רב משרשיא בנו ומשמש בנקבים שעשה דמו, באמרו שהרי כמה ידיים משמשו בנקבים שנמצאו. אמר רבא: חכם בני בטריות כרבי יוחנן.

מקיפים בריאה * **לרבא**: רק באותה ערוגה ולא מערוגה לערוגה. **לרבה**: גם מערוגה לערוגה, אבל דווקא מדקה לדקה ומגסה לגסה, ולא מגסה לדקה ומדקה לגסה.

מקיפים בקנה - **לרב פפא**: רק באותה חוליה ולא מחוליה לחוליה. **להלכה**: גם מחוליה לחוליה. ומבר חוליה לבר חוליה, ולא מחוליה לבר חוליה ולא מבר חוליה לחוליה.

לחלולת שניקבה כשירה - משום שהירכיים מעמידות אותה. **השיעור** - **לרבי יוחנן**: מקום הדבק ערובו (רש"י ע"פ רש"ל), שלא במקום הדבק נטרפת במשהו. **לרב נחמן**: מקום הדבק גם אינו נטל כולו כשר כל שנשתיר כדי תפיסה, והוא כרוחב אצבע, וגם בשור די בכך.

דף נ' - ע"ב

מקום כרס הפנימי שטריפות בנקב משהו:

א. **לרבי נתן**: סניא דיבי (המעי העיור). **ב**. **לרבי ישמעאל**: האיסתומא של הכרס. **ג**. **לרבי יוחנן**: מקום צר יש בכרס, ופירש רב אסי שהוא מן המיצר ולמטה. **ד**. **לשמואל**: מקום הכרס שאין בו מילת. **ה**. **לרב**: טפח בוושט סמוך לכרס. **ו**. **לרבי יוסי בר חנינא**: כל הכרס, [וכרס החיצון שנפרץ רק אם נקרע רובו הוא כשר החופץ רוב הכרס]. **ז**. **לרב הונא**: מפרעתה, והוא צד התחתון המתגלה כשחותרים הקצבים בשלח הבהמה. וכן נהגו בנהרדעא, ופירשו שכל השיטות הקודמות שייך בשיעור זה מלבד שיטות ה' ו', שנחלקו עליהם.

שינוי במשנה: לרבי יהודה שיעור קרע כרס החיצונה להטריף בבהמה גדולה בטפח ובקטנה ברוב * ופירשו לא גדולה - גדולה ממש, ולא קטנה - קטנה ממש, אלא כל שנקרע בה טפח ואינו רוב * הוא בגדולה טפה, נקרע רוב ואינו טפה - הוא קטנה ברוב, והחידוש הוא שאף באופן שרובה הוא מעט פחות מטפח די בכך.

נחתך בכרס החיצונה נקב עגול כסלע * טריפה, שאם תימתח יעמוד על טפח, **וי"א**: כסלע כשירה ורק ביותר מסלע טריפה, והוא כשיעור שאפשר להכניס שלש גרעיני תמרים עם מקצת בשר בדוחק שהם שלש גרעינים בלי בשר בריורו.

חולין דף נ"א. יום ש"ב פרשת חוקת * ה' תמוז תשפ"ו

דף נ"א - ע"א

המס וביט הכסות:

מחט שנמצאה בעובי בית הכסות: מצד אחד * כשרה, משני צדדים * נמצא עליה קורט דם בידוע שלפני שחיטה וטריפה, לא נמצא עליה קורט דם בידוע שלאחר שחיטה וכשרה, שאינו דומה לסתם נקב * כיון שנמצאה מחט אילו היה קודם שחיטה היה דם נדבק בה. לעניין ממון: הגלית פי המכה - בידוע שנהיה שלושה ימים קודם שחיטה, לא הגלית - המוציא מחזירו עליה ריאה.

ריסוק אברים:

הניח בהמה למעלה ובא ומוצאה למטה - אין חוששים לריסוק אברים, ולא משום שנסרך ככולת, רק משום שמשערת בנפשה קודם שקופצת, ולכן גם בקפצה מארובה אין חוששים. **כבשה שגררה רגליה האחוריות** * **רב יימר**: הכשיר באמרו שאחזה התכווצות שרירים. **רבינא**: הקשה לו שמה נפסק חוט השדרה, ובדקו ונמצא כרבינא. 'להלכה' כרב יימר, משום שהתכווצות שרירים שכיח אבל פסיקת חוט השדרה לא שכיח.

זכרים שניגזו זה את זה - אין חוששים לריסוק אברים אף על פי שנאנחים הוא רק משום שאחזם חום, אבל אם נפלו לארץ חוששים לריסוק איברים.

אילים שהושלכו על ידי הגנבים אין חוששים לריסוק אברים, משום שמשליכים אותם על מתניהם כדי שירוצו לפניהם. אם השליכו בחזרה: אם מחמת יראה - חוששים, מחמת תשובה - אין חוששים - שבודאי עשו תשובה מעולה.

הכה על ראש בהמה במקל חלק והלך המקל על הזנב, וכן להיפך, או שהכה כנגד כל השדרה - אין חוששים לריסוק אברים, ורק אם הגיע ראש המקל באמצע הגב חוששים. אבל אם הכה אותה במקל שיש בו קשרים - חוששים בכל אופן.

דף נ"א - ע"ב

בית הרחם - אין בו משום ריסקי אברים, א. אין להוכיח כן ממה ששינוי תינוק בן יום אחד מטמא בזביחה ואין מטהרים אותו מטעם 'מבשר' - ולא מחמת אונסו, ב. וכן אין להוכיח ממה ששינוי ששוחטים ביום טוב עגל שנולד בו ביום - שיתכן שמדובר שיצא דרך דופן. ג. ואין להוכיח ממה ששינוי שבכור שנולד ביום טוב ומומו עמו אינו מוקצה ומותר לשחטו ביום טוב (ויצא דופן אינו קדוש לכולי עלמא) - שיתכן שמדובר בהפריס על גבי קרקע ויצא מחשש ריסק איברים.

הפלה בהמה בבית המטבחים - אין בו משום ריסק אברים, שדרכו לנעוץ ציפורניו עד שמגיע לארץ.

נפלה מהגג ונעמדה לרב יהודה אמר רב: אינה צריכה המתנה מעת לעת, אבל צריכה בדיקה.

לרב חייא בר אשי: צריכה בדיקה. (הלכה כרב יהודה אמר רב, ודווקא אם עמדה ממש).

לרב ירמיה בר אחא אמר רב: פשטה ידה לעמוד - כאילו עמדה. עקרה רגלה להלך - כאילו הלכה.

לרב חסדא: ינערה לעמוד - כאילו עמדה.

בדיקת נפילה בבהמה - כנגד בני מעיים, ומר זוטרא: הוסיף בדיקה כנגד בית החלל כולו, אבל סימנים אינם צריכים בדיקה שהם קשים.

נפולה בעוף:

עוף שנחבט על פני המים - כיון ששט מלא קומתו די, אבל דווקא אם שט ממטה למעלה, או באגם, אבל בשט מלמעלה למטה דווקא אם הקדים הקיסמים ששטים גם הם במים.

נפל העוף על גלימה - אם היא מתוחה חוששים לריסוק איברים, אבל אם אינה מתוחה, או שהיא מקופלת אין חוששים. **נפל על רשת -** רק אם הקשרים קרובים חוששים. **נפל על חבילות קנים -** חוששים. **נפל על חבילות פשתן -** חוששים, אבל אם נפל על צידיהם אין חוששים. **נפל על פשתן -** אם דייק ונפיץ אין חוששים, רק אם עשוי בחבילות קטנות שיש בהם קשרים. אבל אם רק דייק ולא נפיץ - חוששים. **נפל על נעורת פשתן -** חוששים. אבל אם היא דקה מן הדקה - אין חוששים. **נפל על סיב הדקל -** חוששים, אבל אם כבר נחלק - אין חוששים. **נפל על אפר -** מנופה חוששים אינו מנופה אין חוששים. **נפל על חול -** על דק אין חוששים, על גס חוששים. **נפל על אבק דרכים -** חוששים. **נפל על תבן -** רק אם עשוי חבילות חוששים. **נפל על חטים ושעורים ומיניהם -** חוששים.

זה הכלל: נפל על מינים המחליקים - אין בהם חשש, נפל על שאינם מחליקים חוששים. ולכן: בתלתן וחמוס - חוששים. באפונה ושאר מיני קטניות - אין חוששים.

חולין דף נ"ב. יום א' פרשת בלק - ו' תמוז תשפ"ו

דף נ"ב - ע"א

דבוק - רב אשי: התיר, **אמימר:** אסר. **'ללשון א'** אם נדבק כנף אחד - לכולי עלמא מותר, ונחלקו בנדבוק שתי כנפיים, לאמימר אסור - כיון שאינו יכול לקום, **רב אשי** מותר - שיכול לקום על ידי עקבי הכנפיים. **'ללשון ב'** נדבוק שתי כנפיים - לכולי עלמא אסור. ונחלקו בנדבוק כנף אחד, לרב אשי מותר - משום שפורחת בכנף אחד, לאמימר אסור - כיון שאינו יכול לעוף באחד אינה יכולה גם בשני. **'להלכה'** בשתי כנפיים - אסור, בכנף אחד - מותר.

צלעות: נשתברו רוב צלעותיה טריפה - הוא 6 מכל צד, או 11 מצד אחד ועוד 1 מצד שני. והם רוב צלעות הגדולות שיש בהם מוח, ודווקא שנשברו בחצי העליון שכלפי שדרה.

נעקרו צלעותיה - **לבן זכאי:** טריפה בנעקר רוב צד אחד (6), **לרבי יוחנן:** רק בנעקר רוב שני צדדים וכמו שנשבר. **לשמואל:** טריפה גם באחת.

צלע שנעקרה - אמר רב: נעקרה צלע וחצי חוליא עמה - טריפה. אבל אם נעקר בלי חוליא, גם אם נעקר שתי הצלעות משתי צידיה - כשירה, כמו שמוכח לעיל מכך שדווקא בניטל רוב טריפה, ורוב משתי צדדים לא שייך בלי שיעקר משתי הצדדים. **רב כהנא** ורב **אסי:** לא שמעו דין של רב, ושהולו לרב מה הדין **בנעקר צלע מכאן וצלע מכאן עם מקצת חוליא,** והחוליא קיימת - והשיב בתמיה: והלא גיסטרא היא ונבילה? ולא שאלו מה הדין בצלע אחת [כדינו של רב - שעדיין לא שמעו], מפני שאם ישיב להם שטריפה ידעו שכל שכן בניטל שתיהם, אבל אם ישיב להם שכשירה לא ידעו כיצד הדין בנעקר שתייהם, ולכן שאלו בניטל שתייהם, שאז אם ישיב להם שכשירה - בוודאי נבטל אחת כשרה, ואם ישיב להם שהיא טריפה בניחוח - יבינו שאם ניטל אחת כשירה, והוא יכעס על שאלתם - יבינו שגם באחת טריפה וכועס מדוע שאלו על ניטל שתייהם - ואכן בכך שהשיב להם בתמיהה שהיא נבילה הבינו שבאחת היא טריפה.

דף נ"ב - ע"ב

חיסרון בשדרה שלא יטמא המת באהל - לבית שמאי: שתי חוליות, **לבית הלל:** חוליא אחת.

אמר שמואל: לעניין טריפה - **לבית הלל:** כל שחסר חוליא טריפה, **לבית שמאי:** טריפה רק אם חסרו שתיים. ואף על פי שלדעת שמואל (לעיל ע"א) גם בניטל הצלע לבדה טריפה, כאן מדובר בניטל חוליא ומחוליות שבסוף הכסלים שאין להם צלעות. **אף על פי שמקילים בית שמאי לעניין טריפה -** מכל מקום לא נשנה משנה זו בין 'קולי בית שמאי וחומרי בית הלל' - כיון שהם נשאלו לעניין טומאת אוהל המת, ובה בית שמאי מחמירים שכל שלא חסרו שתיים מטמא.

גולגולת שנתרסק ברובה טריפה - ואיבעיא אם רוב גובהה או רוב היקפה? ותיקו.

בשר החופה רוב הכרס ברובה טריפה - ואיבעיא אם הוא כשנקרע הרוב, או רק בניטל רובו. ויש שספק דף לשמואל שפירש שכרס שבהמה דקה עושה דרוסה גם החול, ובה התנא לומר שזאב עושה למערבא שפנימית הוא כל הכרס כולו, הרי לשיטתם כרס חיצונה היא בשר החופה את רוב הכרס ומפורש שנטרף בנקרע הרוב.

דרוסה: דרוסה בבהמה - לרב: מן הזאב ולמעלה קרוי דרוסה, אבל לא חתול. **דרוסה בעופות** - מן הגיז ומעלה. ואף על פי שכבר שינוי ודרוסת הזאב שמשמע למעט חתול, הוצרך רב להשמיע ס. ק. שלא נאמר שבהמה דקה עושה דרוסה גם חתול, ובה התנא לומר שזאב עושה דרוסה גם בגסה. ב. שלא נאמר שכן הדין בחתול וזאב שנינו משום שכן הדרך.

שינוי במשנה: לרבי יהודה דרוסת הזאב - בדקה, **דרוסת ארי - בגסה,** אבל זאב אינו עושה דרוסה בגסה. **לרבי בנימין בר יפת** סובר כן גם תנא קמא. ולא בא רבי יהודה רק לפרש דברי חכמים. **לרב יהודה בשם רב:** לתירוצו ראשון חולק עליו תנא קמא וסובר שזאב עושה דרוסה גם בגסה.

דרוסת הגיז - בעופות, אבל בגדי וטלה אינה אסורה עד שתינקב לחלל כקוץ בעלמא.

דרוסה בחתול - לשיטת בריבי: במקום שאין מצילים מידו, שאינו כועס כל כך - אין דרוסה בחתול. אבל במקום שמצילים מידו, או במקום שצריכה להציל עצמה - יש דרוסה. **לחכמים:** 'ללשון א' אין כלל דרוסה בחתול נץ ונמיה (בגדי וטלה) רק אם תינקב לחלל כקוץ בעלמא, שאף על פי שיש לה ארס, אינו שורף. 'ללשון ב' יש דרוסה בחתול גם במקום שאין מצילים. **לרב חסדא:** דרוסת חתול ונמיה בגדי וטלה, ודרוסת חולדה בעופות - ללשון א' סובר כבריבי ולא אמרו רק כשיש מצילים, ללשון ב' סובר כרבנן ואמרו גם במקום שאין מצילים.

חולין דף נ"ג. יום ב' פרשת בלק - ז' תמוז תשפ"ו

דף נ"ג - ע"א

דרוסה בחתול וחולדה לרב: בעופות - יש דרוסה לחתול ולחולדה, בכבשים גדולים - אין דרוסה לשיניהם, בגדי וטלה - יש דרוסה לחתול ולא לחולדה.

דרוסה בשאר עופות טמאים - יש להם דרוסה. ויש חילוק בין דרוסת הגיז לעופות טמאים, 'ללשון א' שדרוסת הגיז - בעוף הדק כמותה, ושאר עופות טמאים - רק באלו שקטנים מהם. 'ללשון ב' דרוסת הגיז - גם בעוף שגדול ממנו, ושאר עופות - טמאים רק בעופות שדומים להם.

דרוסה בשעול - ז"א: שאין דרוסה לשועל, ומה שהיה במרחץ של בית היני ששועל דרס רחל ואמרו שיש דרוסה, היה בחתול. ז"א: שיש דרוסה לשועל, ומעשה שהיה במרחץ ואמרו שאין דרוסה, היה בכלל.

דרוסה בכלב - אין דרוסה.

קבלה בדינו 'דרוסה' - א. רק ביד ולא ברגל, ב. אין דרוסה רק בציפורן ולא בשן, ג. אין דרוסה רק מדעת ולא שלא מדעת, ד. אין דרוסה רק מחיים ולא לאחר מיתת האבר, כגון שדרס וחתכו ידו, שאינו מכניס הארס בשעת דריסה, אלא כשחולץ ומוציא ציפורנו.

אמי שנסכס לבין שוורים ונמצא ציפורן בגב אחד מהם - אין חוששים שמא דרסו ארי, שהרי צד אחד - רוב אריות ודרסים, אבל לא הדורס אין ציפורנו נשטם וממילא יש לתלות שנתחכך בכותל, אבל מצד שני - רוב שוורים מתחככים, אבל כל המתחכך אין ציפורן יושבת לו בגב - וכיון שהצדדים שווים, **לרב:** יש להעמיד על החזקה ולהכשיר, וכשיטתו להכשיר ספק דרוסה. **הוסיף אביי:** רק ציפורן - ולא רק מקומה, ורק לחה - ולא יבישה, ודווקא אחת - ולא בשנים ושלושה העומדים בשורה.

דף נ"ג - ע"ב

ספק דרוסה - לרב: כשירה, **לשמואל:** טריפה. ולשיניהם בספק אם נכנסה חיה - תולים שלא נכנסה. ספק כלב או חתול - תולים בכלב וכשר. נכנס ויושב ביניהם בשקט - שלום עשה ולא דרס. קטע ראש אחד מהם - נח מכעס ולא דרס. ארי נוהם ושוורים גועים - הם מבוהלים ולא דרס. ונחלקו אם ארי שותק ושוורים גועים - לשמואל: גועים מחמת דריסה, לרב: מחמת פחד. **'להלכה'** אמימר פסק שמואל, שאלו רב אשי והלא הכשיר רב? השיב אמימר: א. איני סובר כמותו. ב. רב הודה לשמואל, (שנשאל רב על סל מלא עופות ספק דרוסות, ושלחו לשמואל, חנק שמואל והשליך לנהר) ודחו: שאם חזר בו רב היה אסור, אלא שהיה מקומו של שמואל.

שמואל בספק דרוסה: לא רצה להשליך לנהר בלי לחונקם - שלא יפרחו ויצאו. ולא השהה י"ב חודש בלודקם - שמא יבואו לידי תקלה. ולא מכר לגויים - שמא ימכרו לישראל. ולא השליך לכלבים - כדי לפרסם האיסור, ומאותו טעם לא השליכם לאשפה רק לנהר לאחר חניקה.

אזו שיצא מבין קנים בצוואר מולוכלך בדם - הכשיר רב אשי, שיש לתלות בקנים כמו שיש ספק כלב ספק חתול תולים בכלב.

בדיקת דרוסה - לבני רב חייא ולשמואל: כנגד בני מעיים. ושאל אילפא מה הדין כנגד הסימנים? **לרב:** כנגד בית החלל כולו וגם בסימנים.

סימנים שנדלדל - שאל אילפא בכמה נטרפת? והביא רב זירא שפירש שמואל - ברוב.

ירקבון בשדר מחמת דריסה - שאל רב אמי מה הדין? והביא רב זירא שפירש רב - בדרוסה עד שיאדים בשר כנגד בני מעיים, ואם נתמסמס בשדר רואים אותו כאילו אינו, ושיעורו: כל שהרופא מגרדו ומעמידו על בשר חי. ולמדו מזה להטריף ריאה שהיא בשלימותה כשיושבת כראוי, אבל אם מרימים אותה נופל ממנה חתיכות.

סימני דריסה: ניקבה בקוץ - עד שתינקב לחלל. בדרוסה - משיאדים הבשר כנגד בני מעיים. בסימנים - עד שיאדימו סימנים עצמם.

חולין דף נ"ד. יום א' פרשת בלק - ח' תמוז תשפ"ו

דף נ"ד - ע"א

שיעור הדריסה בקנה ובושט: בין בוושט שנקב שלו במשוה ובין קנה שנקב שלו כאיסר - שיעורם במשוה, מפני שהארס מתפשט.

בדיקת דרוסה: לרב יצחק בר שמואל בר מרתא: כנגד בני מעיים. **לרב:** נשבע רב נחמן שהורה רב מהכף עד הירך, והוא מכף המוח, וכולל גם כנגד הסימנים. וכן נשבע רב חייא בר יוסף לרבי יוחנן וריש לקיש שאמרו שצריך רק כנגד בני מעיים. אמר ריש לקיש: מיהו רב שאינו מכירו והוראותיו נזכרים תמיד? **הזכירו לו רבי יוחנן** שרב הוא התלמיד ששימש את רבי רבה ורבי חייא, ונשבע אני שכל אותם השנים ששימש אותו תלמיד בישיבה אני שימשתי בעמידה, וגדול התורה וחסידות, מיד פתח ריש לקיש ואמר: ברם, זכור אותו האיש לטוב, שאמרו שמועה מפיו:

נמצאה הגרגרת לאחר שחיטה שמוטה ושחוטה - לרב: כשירה, שאי אפשר לשמוטה שתהא נפוצה. **לרבי יוחנן:** יביא הקנה ויקיף וישווה לחיתוך שיעשה כעת. הוסיף רב נחמן: כל מה שהתיר רב (בלי בדיקה) ורבי יוחנן (בבדיקה) הוא אם לא תפס בסימנים בשעת שחיטה, אבל תפס בסימנים ושחט אפשר לשמוטה שתהא שחוטה.

טריפה בהכאה בגיד הנשה - בני ביתו של יוסף הצייד היו הורגים בהמות בהכאה על גיד הנשה - שאלו לרבי יהודה בן בתיארא האם נטרפת במכה זו, והשיב: האם יש להוסיף על הטרפיות? אין לך רק מה שמנו חכמים! **טריפה בהכאה בכליה -** רב פפא בר אבא הצייד היה הורג בהמות בהכאה בכליה - שאלו את רבי אבא האם נטרפת במכה זו, השיב: האם יש להוסיף על הטרפיות? אין לך רק מה שמנו חכמים! ואף שלבסוף מתה במכה זו - מכל מקום אפשר לרפאותה בסמנים ותחיה.

דף נ"ד - ע"ב

משנה, אלו כשרות בבהמה: א. ניקבה הגרגרת או שנسدקה - וחסר פחות מאיסר האיטלקי, ב. נפחתה הגולגולת - ולא ניקב קרום של מוח, ג. ניקב הלב - שלא לבית חללו, ד. נשברה השדרה - ולא נפסק החוט שלה, ה. ניטלה הכבד - ונשתתיר הימנה כזית, ו. המסס ובית הכסות שניקבו זה לתוך זה, ז. ניטל החטול, ח. ניטלו הכליות, ט. ניטל לחי התחתון, י. ניטלה האם שלה, י"א. חרותה בידי שמים.

גלודה - רבי מאיר: מכשיר, **חכמים:** פוסלים.

ראש עצם הירך שיצא ממקומו בעצם האליה - לרב מתנה: טריפה, **לרבא:** כשירה, ורק אם נפסק

גיד בראש העצם טריפה. 'לרבי יוחנן' - מה ששינוי 'אלו טרפות' דווקא, שראה התנא שיש לרבות דין זה מהנאמר זה הכלל הנשנה בסיפא, משום שדומה לטריפות של נטולה, ולכן מיעט זאת במה ששנה אלו טריפות - ולא זה וכשירה. 'לרבי לקיש' - 'אלו כשרות' דווקא, שראה שאין לרבות דין זה מהנאמר זה הכלל כיון שאינו דומה לטריפות נקובה/ פסוקה/ נטולה, ולכן שנה אלו כשרות - אבל זו טריפה. 'להלכה' כשירה גם אם נפסק גיד בראש העצם, ואם נתעכל ונרקב לגמרי - טריפה.

נחסרה גרגרת עד כאיסר האיטלקי כשרה - ואמר זעירי לתלמידיו שבמטבעות שלהם השיעור הוא בדינר קורדינאה והוא פשיטא קטן הנמצא בין פשיטי פומבדיתא.

בעלי אומנות שעסוקים במלאכה: מפני תלמידי חכמים - אינם עומדים, מפני מביאי ביכורים - עומדים, ואין הטעם משום שחביבה מצוה בשעתה - שאפשר שאם לא יכבדו אותם נמצא אתה מכשילם לעתיד לבוא.

נחסרה גרגרת בדיוק כאיסר האיטלקי - טריפה, משום שלחומרא אומרים עד ולא עד בכלל. וכן לעניין שיעור כסלע גולגולת שחסרה בדיוק כסלע הרי הוא כמו יותר מסלע.

חולין דף נ"ה. יום ד' פרשת בלק - ט' תמוז תשפ"ו

דף נ"ה - ע"א

שיעורי חכמים להחמיר - חוץ מגרים בכתמים שהוא להקל (ואינה טמאה בכתם רק בכגריס ועוד). וכן לעניין 'עד' תמיד לחומרא - ולכן אמרו (לעיל דף נד): לגבי שיעור טריפות גרגרת וגולגולת עד ועד בכלל.

חבל היוצא מהמטה: עד 5 טפחים - טהור, ובדיוק 5 - טמא, שלחומרא 'לא עד בכלל'. 5 טפחים עד 10 - טמא, 10 בדיוק טמא, שלחומרא עד בכלל.

שיעור קבלת טומאה בכלי חרס דקים, ובשבריהם ודפנות היושבים בלי סמיכה: המקבל עד לוג - בכדי סיכת קטן, מלוג עד סאה - רביעית. מסאה ועד סאתיים - חצי לוג. לוג וסאה וסאתיים דינם כפחות מכך, שלחומרא 'עד ועד בכלל'.

שינוי במשנה: ניטל הטחול כשירה - אבל לרב עוירא אם רק ניקב טריפה. ומה ששינוי שאם חתך מטחול הבהמה עצמה ונשאר בתוכה בשעת שחיטה אסור באכילה ואינו נותר בשחיטה - א. באמת כל הבהמה אסורה, משום שנטרפה בחתיכת הטחול (אגב ששינוי לעניין עובר שאם נחתך ממנו ונשאר בתוכה בשעת שחיטה האבר שנחתך מותר נקט לגבי האם שהאבר אסור). ב. נחתך דינו כניטל שכשירה, ולא כמו ניקב שטריפה. ומורי הוראות טריפות שבארץ ישראל אמרו - שאין הלכה כרב עוירא אם ניקב הטחול בחלק הדק שבו, ואם ניקב בחלק העבה שבו - הרי זו טריפה, ואם נשאר כעובי דינר זהב - כשירה גם בחלק העבה.

ניטלו הכליות:

לרכיש בר פפא: לקה בכליה אחת - טריפה, והוא בהגיע למקום חריץ הלוברן שתחת מתניה. כל מורי הוראות בטריפות שבארץ ישראל אמרו - הלכה כרכיש בר פפא

דף נ"ה - ע"ב

אמרו במערבא: הפוסל בריאה - כשר בכליה, שהרי נקב פסול בריאה וכשר בכליה, וכל שכן שוכשר בריאה כשר בכליה. והקשה רבי תנחומא: הלא מוגלא כשר בריאה ופסול בכליה? מים זכים הצלולים שאינם סרוחים - כשרים בשניהם. אלא אין אומרים בטריפות זו דומה לזו, שהרי חותכה מכאן ומתה חותכה מכאן וחיתה.

כליה שהקטינה טריפה, בדקה - עד כפול, בגסה - עד כענבה בינונית.

שלושה שמות יש לרחם הבהמה: א. אם, ב. טרפתא, ג. שלפוחית.

חרותה שצמקה ריאה שלה: בידי שמים - כשירה, בידי אדם - טריפה, **לרבי שמעון בן אלעזר:** גם בידי כל הבריות טריפה. הבדיקה בריאה שצמקה לדעת איך צמקה - מניחים אותה מעת לעת בקיץ בקערות חרס לבנות מלאות מים קרים, ובחורף בקערות חרס שחורות מלאות מים פושרים - ואם חוזרת לקדמותה הרי זו בידי שמים וכשירה.

הגלודה - רבי מאיר: מכשיר, חכמים: פוסלים, וחזר בו רבי מאיר והטריף.

גלודה שנשתתיר כסלע כשירה:

א. לשמואל: ברוחב כסלע על פני כל השדרה - ואיבעיא בניטל מקום שדרה וכל השאר קיים?

ב. לרבה בר בר חנה: בראשי פרקים - ואיבעיא בניטל מקום ראשי פרקים וכל השאר קיים? **ג. לרבי אלעזר ב"ר יצא:** במקום טיבורו - ואיבעיא בניטל מקום טיבורו והשאר קיים?

ד. לרב: כל העור כולו מציל כסלע חוץ מעור בית הפרסות.

ה. לרבי יוחנן: מציל גם עור בית הפרסות מציל, והוא לדעת חכמים שדינו כעור ולא כבשר. **השוטט עולה להקטיר כזית עור חוץ למקומו או זמנו** - אינו פסול, כיון שאינו בשר. וכן לעניין טומאה. אבל יש עורות שדינם כבשר בין לעניין קדשים [שאם חשב להקטיר חוץ למקומו - פסול ואין בו כרת, חשב חוץ לזמנו - פיגול וחייבים עליו כרת], ובין לעניין טומאה - **לחכמים:** הוא בעור שתחת האמליה. **לרבי יעקב ורבי שמעון:** גם עור בית הפרסות ועור הראש **של עגל הרך וכל שמנו חכמים במשנה לגבי טומאה שדינם כבשר** - להביא עור בית הבושת.

חולין דף נ"ו. יום ה' פרשת בלק - י' תמוז תשפ"ו

דף נ"ו - ע"א

משנה: אלו טריפות בעוף: א. נקובת הווט, ב. פסוקת הגרגרת, ג. הכתה חולדה על ראשה מקום שעושה אותה טריפה, ד. ניקב הקורקב, ה. ניקבו המעיין. ו. נפלה לאור ונתכווצו בני מעיה ונהפכו מראיתם: אם ירוקים - פסולים, אם אדומים - כשרים.

דרסה אדם ברגליו, או שטרפה כותל, או מעכה בהמה, ומפרכסת, אבל שהתה מעת לעת ושחטה, כשירה.

בדיקת העוף שנשכו חולדה בראש:

א. לרב ושמואל ולוי: מכניס ידו בפיו, ודוחק כלפי מעלה, ובודק, אם המוח מבצבץ ועולה - היא טריפה, שמא ניקב הקרום, ואם אינו יוצא - כשירה, וגם להאומר שאם ניקב קרום העליון ולא התחתון היא טריפה, אנו תולים שאם היה נקב בקרום העליון היה התחתון פוקע ודחיתת האצבע.

ב. זעירי: היה סובר שאין בדיקה לנשיכת חולדה מפני ששיניה דקות ועקומות ונוקב באלכסון, וחזר מדבריו.

ג. לרבי שמעון בן לקיש ורבי שמעון בן אלעזר בשם רבי יהודה: בודקים ביד (שמכניס לתוך פיו כמבואר לעיל), אבל אינו בודק לאחר שחיטה במסמר שמוליכו מלמעלה על הנקב לראות אם יחזור בקרום ופותח את הגולגולת תחלה, שלפעמים שאינו נקוב והמסמר נוקבו ומפסיקו ישראל.

ד. לרבי יוחנן ורבי נחמיה: בודקין גם במסמר.

בדיקת נקב בקרום של מוח

רב שיזבי - היה בודק אם ניקב קרום של מוח נגד השמש.

רב יימר - היה בודק במים, שהוציא כל המוח מן הקרום דרך פיה וממלא הקרום במים, ואם יוצא דרך המכה בידוע שניקב הקרום. וי"מ: שמכניס בנקב העצם מים, וחוזר ומוציאו, ואם התלבן בידוע שנתערב בהם המוח.

רב אחא בר יעקב - בדק במסמר.

עוף של מים - אם נשבר העצם, אף על פי שלא ניקב הקרום טריפה, משום שקרומו רך, וכשנשבר העצם אין הקרום עומד.

טריפות שמנו חכמים בבהמה כנגדם בעוף - יתר עליהם עוף של מים שאם נשבר העצם, אף על פי שלא ניקב קרום של מוח - טריפה הוא.

הוריקה כבד כנגד בני מעיים - טריפה. ואף על פי שגם אם ניטל הכבד כשירה, כיון שהוריקה כבד כנגד בני מעיים, בידוע שנפלה לאור ונשרפו בני מעיים.

דף נ"ו - ע"ב

עוף שנפל לאש:

נפלה לאור והתכווצו בני מעיה ונהפכו המראה לירוק - פסולה. ושיעור ירקות במשהו כשיעור נקב. **ירוקים פסולים** רק בקורקבן בלב ובכבד - שדרכם להיות אדומים. **אדומים כשרים** רק בלב בקורקבן ובכבד - אבל אלו שדרכם להיות ירוקים, אם האדימו טריפה, שאדומים שהוריקו וירוקים שהאדימו, טריפה. אדומים שהוריקו ושלקם וחזרו והאדימו - כשרים, שמתחילה נכנס בהם עשן והלך על ידי הרתוחים. אדומים שלא הוריקו ושלקם והוריקו - טריפה, שנתגלה חרפתם, שבוודאי נשרפו. אבל אין חוששים שלא יאכל רק בשליקה, שאין מחזיקים ריעותא, ורק אם נדדמן ששלקם והוריקו - פסולה.

דרסה או טרפה בכותל ושהתה מעת לעת כשירה - אבל צריכים בדיקה שמא נשבר השדרה ונפסק החוט.

משנה: אלו כשרות בעוף: א. ניקבה הגרגרת או שנשדקה, ב. הכתה חולדה על ראשה במקום שאינו עושה אותה טריפה. ג. ניקב הזפק, לרבי: גם בניטל. ד. יצאו בני מעיה ולא ניקבו, ה. נשברו גפיה, ו. נשתברו רגליה, ז. נמרטו כנפיה. לרבי יהודה: אם נטלה הנוצה הדקה שסמוכה לבשר - פסולה.

מעשה ברבי סימאי ורבי צדוק שהלכו לעבר שנה בלוד ושבתו באונו והזירו בטרפחת כרבי צופק - ונסתפקו בגמרא אם שתי הוראות היו, בטרפחת - לאיסור, ובצפק - להיתר כרבי. או שהזירו בטרפחת להיתר כמו שרבי מתיר בצפק, אבל בצפק לא התיירו כרבי? ולא נפשוט. **גגו של צפק,** כל שנמתח עם הווט - נידון כווטט ונפסל בנקב כל שהוא.

יצאו בני מעיה: אם לא היפך בהם - כשירה, אבל אם היפך בהם - טריפה.

'הוא עשך ויכוננך' - לרבי שמואל ברבי יצחק: מלמד שברא השם יתברך בסיסים באדם, שאם נהפך אחת מהם אינו יכול לחיות. **רבי מאיר:** מפרש על כנסת ישראל - שהוא כרך שהכל בו, ממנו כהנים, ממנו נביאים, ממנו שרים, ממנו מלכים, שנאמר 'ממנו פנה ממנו יתד' וגו'.

חולין דף נ"ז. יום ו' פרשת בלק - י"א תמוז תשפ"ו

דף נ"ז - ע"א

בדיקת עופות שנשברו רגליהם - רבא בדק בצומת הגידים והכשיר.

שמוטת יד בבהמה - כשרה.

שמוטת ירך בעוף - י"א בשם רב ורבי יוחנן: שהיא טריפה, ולרב הונא בשם רב ולרבי חנינא **ובשם רבי:** כשירה, 'נהרא נהרא ופשטיה'. (וראה עוד להלן ע"ב). וזה בשמוטה, אבל חתוכה - פסולה, ואל תתמה, שהרי חתוכה מכאן ומתה, וחתוכה מכאן וחיתה.

שמוטת גף בעוף - לרב יהודה בשם רב: היא טריפה, שחוששים שמא ניקבה הריאה, **לשמואל ורבי יוחנן:** תבידק הריאה. **לחזקיה:** אין ריאה לעוף, ומדבריו ניכר שאינו בקי בתרגומים. **לרבי יוחנן:** יש לו ריאה, וישנה כעלה של וורד בין אגפים.

טריפות שמנו חכמים בבהמה כנגדם בעוף - יתר עליהם עוף, שאם נשבר העצם אף על פי שלא ניקב קרום של מוח. לחזקיה רצו לומר שאין ריאה לעוף לעניין שאלה נפלה מזהג או נפלה לאור שאין צריך לבדוקה, משום שרוב צלעותיה מגינות עליה. 'למסקנא' אמרו שחזקיה היה מפרש שאין כלל ריאה לעוף, שלא היה בקי בתרגומים.

בהמה שנחתכו רגליה: מהארכובה ולמטה - כשירה. מהארכובה ולמעלה - פסולה, וכן שניטל צומת הגידים. וכן בעוף.

דף נ"ז - ע"ב

שמוטת העוף טריפה - היא הלכה רווחת בישראל, וכמו התרגולות שהיה לרבי שמעון בן חלפתא שנשמטה ירך שלה, ועשו לה שפופרת של קנה וחיה המכה, אבל מתה לסוף י"ב חודש מתה.

קדירת קנה - עד כאיסר האיטלקי. רחל אחת נדקר קנה שלה, ועשו לה קרומים של קנה וחיה, אבל מתה לסוף י"ב חודש מתה.

ניטלה הנוצה - לרבי יהודה: פסול, **רבי שמעון בן חלפתא:** רצה להוציא מדעת של רבי יהודה, היה לו תרגולות שניטלה נוצה שלה, והניחה בתנור, וכרכה במטילת של צורף נחשת, וגידלה כנפיים האחרונים יותר מן הראשונים. וגם אם נאמר שלרבי יהודה טריפה משבחת, לא יתכן שתשיב בדבר שבה נטרפה.

רבי שמעון בן חלפתא היה עסקן בדברים - שנאמר 'לך אל נמלה עצל ראה דרכיה וחכם אשר אין לה קצין שוטר ומושל תכין בקיץ לחמה', ורצה לבדוק שאין להם מלך, פרש בגדו על קן נמלים בתקופת תמוז, ויצאה נמלה אחת מהחור, ונתן עליה סימן, חזרה ונכנסה ואמרה להם שיש צל בחוץ, יצאו כולם, הרים רבי שמעון בגדו, נפלו כולם עליה והרגוה, והוכיח שאין עליהם מלך, ולא נטלו ממנו רשות להרגו. ואין זו ראייה שמא המלך היה עמם, או שנטלו ממנו רשות, ולא היה בין מלך למלך, אלא שסומכים על דברי שלמה שאין להם מלך.

סימן לספק טריפה:

א. לרב הונא: אם חיה י"ב חדש,

ב. לתנא קמא: כל שאינה יולדת,

ג. לרבן שמעון בן גמליאל: אם משבחת והולכת - בידוע שכשירה, נחלשת והולכת - בידוע שהיא טריפה.

ד. לרבי: סימן לטריפה שלשים יום, וי"א: שהרבה מתקיימות שתים שלש שנים.

גולגולות שיש בה נקב אחד ארוך ואפילו הרבה נקבים - מצטרפים למלא מקדח. מעשה בענבול באחד שנחסרה גולגולתו ועשו לו חתיכה של דלעת יבשה וחיה, והביא מזה רבי יוסי בן המשולם ראייה שאינו טריפה. לרבי שמעון בן אלעזר: אין זו ראייה, שהיה בימות החמה, וכיון שעברו עליו ימי הצינה מיד מת.

טריפה 'להלכה' - יולדת ומשבחת.